

NAŠA MISEL

Leto II.

OMLADINSKI KULTURNO-POLITIČNI LIST

Štev. 9 (24).

Izhaja štirinajstrednno

V Ljubljani, 1. februarja 1937

Celoletna naročnina znaša 18 Din

Ljubljana, 1. februarja 1937.

Univerzitetna autonomija je v bistvu reakcionarna ustanova. Ona daje privilegije gotovemu delu družbe, ki se, posebno pri nas, tej družbi ne oddoljuje v pravičnem razmerju. Univerzitetna autonomija je bila upravičena v srednjem veku, ko je cerkev ovirala vsak napredek, anahronizem pa je danes, ko vas radio obvešča tudi o »napredku«, ki je v vaši državi morda na indexu. Širjenje znanosti se danes tudi zato ne more omejiti, ker je znanost danes tudi najširšim plastem naroda mnogo pristopnejša, kakor je bila kdajkoli. Danes vas niti najmanj ne bo presenetil oglas, da se bo v največji dvorani vašega mesta vršilo javno predavanje, n. pr. o spolnih boleznih. Pred petdesetimi leti si kaj takega še zamisliti ne bi mogli. Razven tega se moramo spomniti onih tisočev »popularnih« brošur o vseh mogočih znanstvenih (ali tudi »znanstvenih«) vprašanjih. Četudi je med njimi mnogo ljulike, najdemo vendar mnogo zrnja in gotovo ne grešimo, ako vidimo v tem pričetek ofenzive prave znanosti.

Poleg vsega tega imajo univerze še posebno autonomijo, ki naj jim zagotovi svobodno širjenje modrosti. Poglejmo si to svobodo v praksi. Zgodi se lahko, da kak star profesor, iz mrznje napram vsemu novemu, neomajno predava teorijo, ki jo je znanost v svojem napredku ovrгла. Proti temu pa ni pomoči; do svojega zasluženega konca sme nemoteno predavati zgrešeno teorijo. Ali pa se zgodi, da kak profesor zlorablja svoj nedotakljivi položaj znanstvenika in propagira načela politične stranke, ki je prepovedana z zakoni države, ki ga plačuje. V obeh slučajih univerzitetna autonomija ne moremo braniti. Še manj jo moremo braniti, kadar jo hrivo tolmačijo, namreč tako, da imamo ščititi cives academicos, kadar lažijo odredbe obstoječih državnih zakonov. Tu se vračamo na razmerje med tem, kar naše univerze dobivajo in med tem, kar dajejo. Na kratko povedano, jugoslovenske univerze dobivajo več, kakor državi dajejo. Člen 1. zakona o univerzah se glasi: »Univerze so najvišje prosvetne ustanove za strokovno izobražbo, gojenje znanosti in izgraditev jugoslovenske nacionalne kulture.« Jasnno je, da bi univerzitetna autonomija morala biti okvir za delo v smislu tega zakonskega določila. Vendar pa je v praksi surha autonomije to, da omogoči delo, nasprotno temu določilu. Kakor vemo, so politični puhloglavci, proglasili zagrebško Strossmayerjevo univerzo za »hrvatsko«, a ljubljansko kralja Aleksandra za »slovensko«. Iz tega bi sledilo, da je beograjska univerza »srbska«, subotička fakulteta verjetno »baška« ali »vojvodinska«, a skopljska fakulteta morda »makedonska«... Nehateri naši prijatelji nas ogorčeno opozarjajo na to preimenovanje naših jugoslovenskih univerz in se preveč razburjajo. Nas ne more ogorčiti postopek nezrelih ljudi; to ustvarjanje različnih »hrvatskih« in »slovenskih« univerz pa je nezrelost. Vendar je stvar v tem, da se nezrelim tipom ne more dati autonomije. Lahko zatismo oči pred reakcionarnostjo sistema, ki daje enemu sloju

celo to pravico, da dela proti težnjam naroda, od čigar denarja živi, pred tem fevdalističnim sistemom, torej, lahko zatismo oči: kako pa naj zatismo oči pred nezrelostjo, ki gre tako daleč, da škoduje celo sama sebi? Vse univerzitetni inventar je faktično last akademikov in oni so prvenstveno pozvani, da ga čuvajo. Kaj pa se godi v resnici? Akademiki potegujejo iz žepov nože in režejo sukno in usnje po fotelih in mizah, razbijajo mikroskope, aparate, klopi, vrata, trgajo okna iz zidov, mečejo jih na cesto — itd. Razumemo še, da človek v ognju borbe uničuje tujo lastnino — da pa uničuje svojo, to je jugoslovenski patent in predstavlja nezaslišano duševno omejenost. Godi se pa tudi to, da akademiki — vse v okviru autonomije — ogorčeno napadajo vlado in sploh vso državno oblast in državo samo, takoj za tem pa še v istem stavku z velikimi besedami zahtevajo, da jim ta ista država da toliko in toliko milijonov — n. pr. za novi hidrotehnični laboratorij v Ljubljani. Jasnno je, da je to nezrelost, ki mora objektivnega opazovalca zelo iznenaditi. Kajti, če najprej nekoga opusjem, takoj za tem pa zahtevam, naj mi podari tisoč dinarjev, mislim, da je čisto paravno, da teh tisoč dinarjev ne bom dobil.

Navesti bi mogli še sto primerov, ki vsi dajejo strašno sliko duševne nezrelosti gotovega dela akademskega narajanja. Če pa bi sedaj še pogledali, kako je z »izgraditvijo jugoslovenske nacionalne kulture«, bi slika postala popolnoma temna. O tej izgraditvi — na kratko — ni sledu. Jugoslovenske univerze niso žarišče naše nacionalne misli, nasprotno, radi svoje autonomije so zatočišče različnih antinacionalnih elementov, struj in propagand. V Beogradu so razmere posebno žalostne. Tam v glavnem komandirajo — Židje. Mi nismo antisemisti, vendar ako ti naši gostje ne znajo spoštovati našo gostoljubnost, se lahko zgodi, da bomo primorani izpremeniti svoje stališče. Kdo bo pri tem oškodovan, mislimo, je jasno. Židje dajejo ton na beograjski univerzi, oni prepovedujejo svetosavsko proslavo, zahtevajo ukinitve zakona o zaščiti države — itd., itd. Tudi v Zagrebu nismo daleč od tega. Tudi tukaj igrajo Židje, v družbi madžaronov in avstrijskih lakajev, veliko vlogo — in so prvi na braniku hrvatske kulture, hrvatskega vseučilišča, hrvatskega Zagreba (klicaj: !). V Ljubljani pa imamo »slovensko univerzo«, to najvišjo kulturno ustanovo slovenskega naroda. Tukaj igrajo danes veliko vlogo vneti pristaši internacionalne katoliške cerkve.

Tako izgleda »izgraditev jugoslovenske nacionalne kulture«. Na to bi drugače gledali, če bi bili stara in izgrajena velika država; takšna se lahko gre različne žalostne regionalizme, takšni je popolnoma vseeno, ali se nekdo poteguje za obrambo »saksonske« ali »gaskonske« kulture. Vendar pa si mi tega še ne moremo privoščiti. Nam so potrebne vse razpoložljive sile. Neusmiljeno moramo uničiti vse, kar hoče uničiti nas. Mi ne smemo dopuščati bohotenja mladostne nezrelosti. Ko bomo enkrat imeli petsto let, tedaj naj na-

Sveti Sava 1937

Prošle godine, na današnji dan, doneli smo istoriski članak o Svetom Savi, sa ponekim paralelama sa današnjicom. Danas prenosimo članak beogradskih »Studentskih novina« od 21. januara sa naslovom: »Sramota Beogradskog univerziteta«. Smatramo da taj članak prikazuje bolje prilike u kojima živimo nego stotinu zborova »sa hiljadama oduševljenih učesnika«.

»Otkad je marksista Cimer, u ime stručnih udruženja, izjavio da studenti ne osećaju potrebu da proslavljaju Svetog Sava, otada se Sveti Sava na Beogradskom univerzitetu proslavlja stidljivo, iza zatvorenih vrata, sa naročitim ulaznicama.

Potrebno je već jednom ukazati našoj nacionalnoj javnosti na tu grdnu sramotu prestoničkog univerziteta; reći joj da nacionalni studenti nisu mogli odati počast našem najvećem prosvetitelju ni prilikom njegove jubilarne, sedamstote godine; požaliti joj se kako Univerzitet nije pokazao ni toliko hrabrosti i odgovornosti da zaštiti najveće nacionalne svetinje od besa rulje izroda i nenarodnih elemenata.

Danas, kada univerzitetske vlasti pregovaraju sa pretstavnicima studentskih stručnih društava da li će oni pristati da se održi ili ne održi svetosavska proslava, — mi moramo da protestujemo i da uzvikujemo: ne može i ne sme da bude pogađanja oko Svetog Save. Onaj narod, koji ne poštuje svoje proroke i velikane, nije dostojan da postoji.

Univerzitet, koji dopušta da se na njemu drže komemoracije Maksimu Gorkom, Anri Barbisu i sličnim a ne može osigurati red na najvećim nacionalnim proslavama — treba da bude zatvoren.

„KOMSAILONCI“

NACIONALISTI IN KOMUNISTI — IN REVŠČINA. — ZAKAJ SE GREDO BOGATAŠI KOMUNISTE? — KOMUNIZEM IN SVOBODNA LJUBEZEN. — KAR IZVOLITE ZA ENO LETO V SSSR!

Med akademiki je mnogo mladih ljudi, ki jim manjkajo najosnovnejši življenjski pogoji, ki jim manjka sleherni življenjski temelj, na katerem bi mogli graditi svojo sedanjost, kaj šele svojo bodočnost. Koliko je takih, ki opoldne še ne vedo, kje bodo jedli in ali bodo sploh jedli. Da, veliko je revščine med nami, vendar je paradokso, da je med temi procentualno najmanj komunistov. Čudno, kaj ne? Kdor pa pozna te ljudi поближе, kdor jih skuša globlje doumeti, ta vidi, da so ti mladi možje, ki se morajo sleherni dan boriti z nebroj neprilikami, celi ljudje, možje na mestu. Tak v trpljenju prekaljen človek ve ceniti dobrine življenja in družbe, čeprav so nepravilno razdeljene in je on morda dobil najmanjši delež. V tem človeku je življenjska borba vzbudila občutek odgovornosti, ki mladim ljudem, ki žive vedno brezskrbno življenje za mizo svojih staršev, tako zelo manjka. Dobro se zaveda, da bi vsak ekstremen pokret zahteval od njega vse, dal mu pa ne bi ničesar. Zato odklanja vse ekstreme in išče rešitve v pozitivnem delu.

sledniki Marxa, Franka in Mahniča uživajo autonomijo, prej pa ne. Univerzitetna autonomija je nesmiselna in smešna, ako ji je edini namen, služiti kot zaščita onim, ki pod njenim okriljem rovarijo proti državi, ki jim to avtonomijo daje in garantira. To stanje je paradoksalno, bedasto, neodgovorno in nevarno, in zato smo proti današnji univerzitetni autonomiji.

Drugi del akademikov tvorijo »simčki«. Ljudje brez vsake barve, osladne limonade, ki posečajo joure in domače plese. Bodoči sluge vsakokratnega režima. Sem bi lahko šteli tudi vse one visokošolce, ki jim je univerza ženitovniška posredovalnica in najprimernejše sredstvo za zapravljanje časa do poroke. O teh pretakati črnilo, bi bilo jalovo opravilo.

Ostale, dobro in kolikor toliko situirane akademike pa lahko razdelimo v dva glavna oddelka: v konstruktivne in destruktivne. V prvi oddelki moremo uvrstiti nacionalno mladino ter vso desnico — v drugega pa marksiste in »frontašev« vseh barv in nijans, vseh pasem in velikosti. Ni naš namen govoriti danes o prvih. Prikazati hočemo v nekaj bežnih mislih le drugi del — naše »pravoverne« sodruge.

Zakaj se gredo bogataška deca komuniste? To vprašanje si zadajajo beograjske »Studentske novine«. V istem članku beremo tudi seznam vidnejših salonskih komunistov iz najvišje beograjske družbe: sin bivšega ministra, hčerka univerzitetnega profesorja, sin dekana fakultete itd. Ko sem bral ta sezname, sem si mislil: »Kakor pri nas... sin bivšega ministra, sin univerzitetnega profesorja, sin dekana fakultete itd...«

Zakaj se gredo ti otroci zgornjih desetisočev komuniste? Kaj žene te mlade raznežence, da v teoriji (samo v teoriji!) zanikajo vse to, kar sleherni dan v praksi vrednotijo, ko žive po razkošnih vilah, hodijo po prvovrstnih kavarnah in barih, zapravljajo denar s sum-

ljivimi ženskami ter živijo svoje parve-nijsko, snobovsko in kapitalistično življenje. Bodi socialen najprej sam, potem komaj pridiguj lepe teorije!

Mnogi vidijo v svojem komunizmu samo teorijo o »svobodni ljubezni«. Ta teorija je vsa vsebina njihovega levičarstva. Daje jim opravičilo za njihovo razvratno življenje, ki ga hočejo pred drugim prikazati kot nekaj moralnega, naprednega in koristnega za »novo družbo«. Proč od starih! Zakaj? Zato, ker so oni ovira, da se naša objestnost ne more v polni meri izživljati. Pod glavje o svobodni ljubezni in njenih posledicah bi lahko šli tudi dober del deklet, ki jih je samo želja po svobodnem izživljanju privedla na levice. Nekaj je seveda tudi takih, ki so komunistke samo zato, ker so komunisti njihovi fantje. Sploh pa so ženske čustvena bitja, saj najdemo med drugimi tako malo razumskih komunistk. Zato jih tudi ne smemo preresno jemati.

Mladina je v glavnem vedno nasprot-nica vsakega pozitivnega, konstruktivnega dela. Ideja, ki ne ruši vsega obstoječega, to sploh ideja ni! In če dobi ves pokret še nimbus ilegalnosti (ilegalnost ima za mladega človeka neverjeten čar), potem je to za mladega fantasta, ne-uravnovešenega popubertetnika, seveda edinozveličavna stvar. K temu bi se lahko dodali, da je »socialnost« danes velika moda, pa bomo imeli drugi razlog, zakaj srečamo med proletarci toliko si-tih in od ugodja blaziranih kričarjev.

Vso Evropo je danes zajel »demo-kratski« val. Tudi mladina je podlegla čaru te lepe besede. S svojo protifašistično politiko pridobiva danes komin-terna največ pristave. Res je, mladi ljudje nočemo vojne, mi hočemo mir, dovolj je, da so vsa naša otroška leta grmeli topovi, dovolj je, da smo v letih, ko bi za svoj razvoj najbolj nujno po-trebovali poštenega, urejenega življenja, trpeli glad in pomanjkanje, da je vsa naša generacija ležala ob usahljenih gru-dih naših iznemoglih mater! Ne, mi no-čemo vojne. To naše razpoloženje izraha-ljajo plačani agitatorji, da razvnamajo mržnjo zoper »fašiste, ki hočejo vojno«. Vsa svoja prizadevanja odevajo s pla-ščem »demokracije«. Uboga demokraci-ja, na stara leta je morala postati pro-stitutka. Istočasno, ko se trkajo naši »demokratje« na svoja »demokratska« prsa, pridigajo teoretični marksizem (ki z demokracijo nima ničesar skupnega), ne pomislijo pa, da je marksizem kot doktrina že davno izgubil znanstveno podlago, da socialni nauk, kakor ga je osnoval Marx, v praksi ni bil in ne bo nikdar ustvarjen, kar je pač tudi samo utopija bivšega buržuja. Ali je morda to marksizem, kar je danes v Rusiji? Ko bi mi bila dana možnost, bi našim

»demokratom«, posebno gospodom iz najvišjih krogov, ki pojma »demokra-cija« in »sovjetija« stalno zamenjujejo ali pa istovetijo, preskrbel brezplačno izselitev v Rusijo, kraj njihovih želj in raj njihovih bolnih sanj. Tam bi videli, kako izgleda »demokracija«, »miroljub-nost«, »pravica« in »svoboda« v resnici. Tam bi videli razliko med skupnim go-spodarstvom v teoriji in kolhozom v praksi. Tam bi videli diktaturo naj-ostrejših in najbrutalnejših vrste, videli bi »socialno enakost« in komunizem brez čara ilegalnosti. Prepričan sem, da bi vsaj 90 odstotkov vseh najkasneje v enem letu ponižno in ozdravljeno trka-lo na domača vrata. Ja, ja, André Gi-dé... Pa on ni edini. Koliko jih je, ki si tega ne upajo moško priznati.

Na kraju še nekaj. Vsi ti mladi izko-reninjenci nimajo z najbogatejšim vi-rom vsega lepega in dobrega, s svojo narodnostjo, nobene zveze več. Oni ču-tijo, da jim nekaj manjka, oni čutijo, kako so prazni, brez najmanjše vsebine. Zato kriče povsod in vsakomur, ki jih le hoče poslušati, prazne komunistične fraze, o katerih mislijo, da so danes mo-derne, da so nekaj, kar bi lahko brez škode zase natvezili narodu, kateremu so se odtujili. Vse to delajo zato, da za-krijejo svojo lastno nemoč in notranjo gnulobo.

Ukazuje se na obzorju nova povorka mladičev, ki znajo i koji mogu. To su oni drugačiji ljudi koje uvek očekuje promi-sao. To su radenici bez nagrade i bez slave, za dokaz više istine.

Dr. Laza Popović, »Onima koji dolaze«

Dr. Pavel Turner

Tik ob kapelici mariborskega poko-pališča leži skromen grob; grob moža, ki je bil v življenju osebno prav tako skromen, kakor so skromne obletnice njegovih življenjskih jubilejev. Proti solnčnim obronkom Pohorja obrnjen le-ži grob — dr. Pavla Turnerja.

Te dni je poteklo 95 let, odkar se je Turner rodil v Framu pri Mariboru. Bil je eden onih mož, ki so v našem narodu tako redko posejani. Kot vzgojitelj in zasebni učitelj v najvišji aristokraciji je imel pač mnogo prilike spoznati vso ve-ličino zapadne kulture, videti tujino in se razgledati po svetu. Globoko izobra-žen in vedno trdno zasidran v svoji na-rodnosti, je Turner vedel kaj manjka našim talentom — mentorja in mecena. Prvi potrebi je mogel ugoditi z boga-lostjo svojega duha, drugi pa z radodar-nostjo svoje roke. Njegovo zanimanje za našo kulturo in umetnost moremo najbolje spoznati iz njegove korespon-dence z A. Aškercem. Tam najdemo Turnerja v njegovi pravi podobi. Tudi znanost je imela v njem svojega zaščit-nika, bil je predsednik Zgodovinskega društva v Mariboru. Naši ljudje, po-trebni gnotne podpore, so tudi to našli pri njem. Turner je bil mecen v pravem pomenu besede. Iz notranje potrebe je dajal, ne zato, da bi ga javno hvalili (kot je to danes pri večini quasi-dobrot-nikov). Turner in Oražen sta edina (ali je to zgolj slučaj, da sta iz istih nazor-skih krogov?) doumela potrebe našega študenta. Vedela sta, da mora biti člo-veku najprej zasiguran obstanek, šele nato moreš pričakovati in zahtevati od

njega znanstvenih rezultatov. Zato je dal Oražen visokošolcem dom, da lažje dokončajo študije, Turner pa je dal s svojo ustanovo priliko mladim doktor-jem filozofom in juristom, da svoje, na univerzi pridobljeno znanje izpopolnijo v velikih kulturnih centrih zapadne Ev-rope, od koder je pričakoval luči v naše majhne, plesnive, malomeščanske raz-mere. Hotel je nuditi naši univerzi mož-nost, da vzgoji lasten kader mladih znanstvenikov, zato je zapustil večino svojega imetja v ta namen. Turnerjevi podpiranci odhajajo že osem let na za-pad. Upajmo, da bodo hotenja plemenitega mecena uresničili in dali naši kulturi in znanosti pečat mlade in sveže nacije.

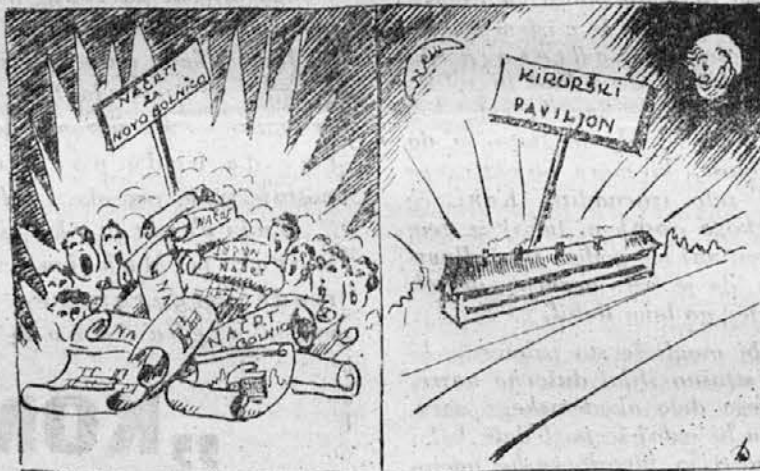
Turnerja, mentorja in mecena, pa se z globokim spoštovanjem spominjamo tudi zato, ker je bil eden onih redkih sinov našega naroda, ki je že tedaj, ko večina še ni upala sanjati jugosloven-ske sanje, gledal na jug in smatral, ka-kor danes mi, vse brate slovanske krvi na jugu kot en narod. Vedel je, da je rešitev Jugoslovenov pred asimilacijo v tujih kulturnih sferah samo v združitvi vseh treh delov naroda v eno nerazdel-no celoto.

Nacionalna mladina se klanja spomi-nu mecena in mentorja — dr. Pavla Turnerja.

Kako dolgo še?

V jeseni lanskega leta so razburjale našo javnost periodične stavke našega delavstva. Zlasti je bila pozornost po-svečena stavki tekstilnega delavstva v Kranju. Tri tedne so imeli delavci zase-dene tovarne, potem so jih v neki noči postavili pod kap. Kmalu potem so se v mezdnihih sporih razgibali tudi delavci ostalih strok, posebno stavbinski. Če-prav so hoteli prenekateri spraviti te štrajke v zvezo z onimi, ki so bili ravno v tem času po ostalih evropskih drža-vah: Franciji, Belgiji, Grčiji — ba-je inscenirani od znane »miroljubne« med-narodne organizacije — so stavkujoči delavci uživali nedeljene simpatije sko-ro vse pravične nacionalne javnosti.

Na pogajanjih, ki so se kaj nato vrä-la v Ljubljani in katerih so se udelež-evali poverjeniki vseh delavskih organi-zacij, delodajalci in zastopnik banske uprave — so po dolgem trudu sklenili nekaj kolektivnih pogodb. Namreč za vsako stroko posebej, da ne bi kdo po-grešno tolmačil gornjih vrstic. Dasi za-hteve delavstva niso bile upoštevane v polni meri, so vendar sprejeli deloda-jalci v kolektivnih pogodbah obvezo, da svojim nameščencem zvišajo mezde! Se-veda je bilo v pogodbi točno določeno, koliko se zviša in po kakšnem ključu. Stvar bi bila s tem v redu in za nekaj

TRESLE SO SE GORE, RODILA SE JE MISKA!

NOVI OMLADINSKI LISTOVI

Krajem prošle i početkom ove godine počelo je izlaziti opet nekoliko omladinskih listova. Verovatno i više nego što je nama poznato ali sigurno sličnih sa ova četiri koja danas pomi-njemo.

Po našem mišljenju, ova velika množina omladinskih listova nije korisna. To pretstavlja jedno često nepotrebno, cepanje snaga, neracio-nalno trošenje energije, često je to i samo ven-til za trenutno nagomilan entuzijazam (mnogi ljudi misle da je izdavanje lista mnogo jedno-stavnija stvar nego što jeste) — pa je i zato razumljivo da samo mali broj omladinskih li-stova doživi i godinu dana izlaženje. Međutim, o tom pitanju ćemo nekom drugom prilikom govoriti opširnije, danas samo napominjemo da uglavnom misimo, baš oduševljeni svakodne-vnom pojavom kakvog novog omladinskog lista. Nama je, naizgled, i žao što se toliko napora ulaže u stvari koje ne mogu uspeti iz prostog razloga da su u prirodi ograničuju na preuzak, geografski ili politički krug.

Novi listovi se, naravno, naravno, dele u dve grupe: u »demokratske« i »fašističke« (zaista ne znamo koji izraz pre zasluži navodnike).

Hronološki, prvi je »Glas mira, mirovni glas-nik hrvatske omladine«, koji je negde septem-bra 1936 počeo da izlazi u Splitu. Izdaje ga omladina koja svoj ideal vidi u Katilini i kojoj je gospodin Karl fon Osiecki najveća ličnost današnjice. Ta se omladina m. p. nazvala »hr-vatskom« jer iziskuje konjunktura, dabome. To dokazuje veliku poslovnu veštinu, nema sum-nje, ali inače od nekih veština nemamo šta da zabeležimo. Nama je taj list poslao neki Fran-jo D. iz Zagreba sa grozno ogorčenim proprat-nim pismom u kojem od nas traži da smesta pročitamo njegov dubokouman članak baš o re-čenom fon Osieckom jer smo takvi Balkanci da i ne umemo uzeti leksikon, pa kao naš Franjo odatle naučiti šta je sve gospodin barun učinio za mir.

Zatim nam je došao pod ruku »Reč mladih«, list za društvena, ekonomska i kulturna pitanja omladine, koji je, u novembru 1936, počeo da izlazi u Beogradu. Takođe »demokratski« list. Njegove stranice, prosto, pretstavljaju antifašističke orgije. Sve zlo na ovom svetu dolazi — od vrage, mislite? Ta kakvi! Od fašizma dolazi, eto. Mi se samo nadamo da će vreme izlaženje listi biti bar toliko dugo da može obraditi sva pitanja svog podnaslova.

Dalje, u novembru 1936 je počeo da izlazi »Naš život, list vojvodanske omladine« i to u Novom Sadu. Opet »demokratski« list ali ozbi-ljan pokušaj (koji, međutim, verovatno neće uspeti jer odjedanput hoće isušiti da ostvari). »Naš život« je izrazito pokretaški; nismo

idejno nego i u praksi: on je oficijozno (a možda i oficijelno) glasilo »Omladinskog kulturno-privrednog pokreta« koji, na »demokrat-skoj« bazi, želi da poveže svu vojvodansku omladinu — u kom cilju? Znam da to pitate samo u šali jer vrlo dobro znate da omladina treba da se složi »u borbi za slobodu, demo-kraciju, napredak, kulturu, opšte blagostanje, visoke nadnice, mir, zdravlje, visoke cene zem-ljoradničkih i niske kapitalističkih proizvoda i za još mnogo drugih stvari koje su sve vrlo važne ali ih se, u brzini, ne mogu setiti — a protiv fašizma«. Čudnovato je, ipak, koliko kod nas mnogo fašista ima kada je stalno potrebno udruživati se protiv njih i boriti se protiv njih »svim raspoloživim sredstvima« — ali to samo uzgred. »Omladinski kulturno-privredni pokret« ima vrlo širok program. Pre svega, on želi da oduhvati svu omladinu, i akademsku i seljačku, i to po celoj Vojvodini, pa u tom cilju osniva mesne odbore u svim većim mestima (stvar je potpuno u početku pa otuda ne znamo ima li uspeha). Ti mesni odbori imaju najpre da osnuju čitaonicu gde će se, između ostalog, odr-žavati i predavanja iz svih oblasti nauke. Dalje, odbor ima dužnost da osnuje razne sekcije (sportsku, pozorišnu, muzičku itakodaje), za-tim da organizuje tečaje iz poljoprivrede i stočarstva, analfabetske tečaje i druge. Konačno je predviđeno i priređivanje zabava, izleta ita-kodaje. Pored svega toga, »Pokret« misli da izdaje i popularne knjižice za seljake u kojima će se »raspravljati problemi sela i seoskog ra-da«; prva knjižica treba da izađe 1 februara.

Po našem skromnom mišljenju, program pre-širok. Da bi se to ostvarilo, treba imati nesamo

idealizma nego i mnogo drugih stvari, u prvom redu materialnih sredstava a u drugom redu sposobnost za racionalizaciju i koncentraciju. Da ovo potonje naši »pokretaši« nemaju, to vidimo. Ako oni misle da će knjižicama od po-dinar komad koristiti seljaku, onda se grdno varaju. A još grdnije se varaju ako ozbiljno misle da su Zmaj i Miletić (koje jednako citi-raj) bili pobornici ovog »napretka« koji za-stupa »Naš život«. Taj napredak se ogleda vrlo »slikovito« na prvoj stranici poslednjeg broja (od 20. I. 1937): tu je objavljena slika »Se-ljake« od Đ. Kuna, na kojoj seljak pesnicama preti gradu čiji se dimnjaci naziru na horizon-tu. Zaista, nema šta, plemenit je zadatak om-la-dine u tome da potpuno zatruje odnos između grada i sela (i to, uzgred rečeno, jugosloven-skog grada i sela! Tu, dakle, gde su gradovi, u stvari, velika sela!).

Celokupan utisak, dakle: »mnogo hteo, mno-go započeo...« Pokušaj. Pokušaj koji usto ne proizilazi iz davnih i istorijskih težnji naroda nego se oslanja na intelektualna maštanja koja imaju pola tedencije »pučkog« a pola »vojvo-danskog fronta«. Kombinacija, dakle, koja potpuno odgovara »istorijskoj misiji omladi-ne«.

Najutečnije je, kao pojava, izlazak »Vihora, glavnog glasila jugoslovenskog narodnog po-kreta Zbor«, koji izlazi u Splitu. Mi, doduše, ne verujemo da će političke stranke doneti spaš Jugoslaviji, to smo već često naglasili. Ali, ako neko tako misli, nećemo ga dugo razuveravati. »Vihor« je utešan kao pojava, to bismo želeli da podvučemo. Ne radi se tu o tome da njegovi saradnici smatraju da je g. Ljotić prvi čovek u

časa spravljena s sveta. Jasno, če bi bila v redu, kar po informacijah, ki smo jih prejeli mi. S kolektivnimi pogodbami so sprejeli obojestranske, medsebojne obveze i delavci i delodajalci. Prvi morajo za določene mezde izvrševati svoj posel, drugi pa določene mezde plačevati.

Po navadi, ki je tipično naša, se pogodbe drže ali bolje morajo držati, le delojemalci, dočim delodajalci uveljavljajo svojo voljo in plačujejo po svoji »uvidevnosti«. Z drugimi besedami povedano, da delodajalci zopet izigravajo določila kolektivnih pogodb na škodo delavcev.

Čez čas bodo spet buknili mezdni spori, stavke in oblast bo morala zopet posegati po raznih sredstvih, da se pomiri razburjeno delavstvo! Priznajmo si odkrito, da tako stanje ne more ugodno vplivati na mišljenje, državljansko zavest in delo dotičnih nameščenecv. Nam je mnogo do tega, da ostane tudi delavstvo naše, jugoslovensko. Faktor, ki na njega računamo, ki bo z nami vred

korakal za dosego pravičnih, socialnih teženj jugoslovenskega naroda. Iz današnjega amoralnega strankarskega življenja, hočemo brez razlike na stanovsko pripadnost, prerajeno Jugoslavijo, Jugoslavijo pravice, enakosti in bratstva. Boli nas, da po tolikih letih politične svobode še vedno izrablja tujec naša prirodna bogastva, izmозgava naše ljudi, odvzema moči in uničuje delavoljni, pa preveč ponižni narod. Dolžnost oblasti je, da napravi takemu početju enkrat za vselej konec, pa naj bo zamera na levi ali desni. Za vzgled si vzemimo kar Poljake, ki so pred leti temeljito pometli s pritepenici, ki so si na račun poljskega naroda kopičili premoženje. Spočetka je bila huda užaljenost, pa so se »zavezniki« kmalu prepričali, da gre za res in v njih očeh je zrasla veljava nove, ponosne Poljske.

Če se bo pri nas kdorkoli lotil najhvaležnejše naloge sedanjosti, bo žel ne samo vsestransko odobravanje, temveč tudi izdatno podporo jugoslovenske javnosti. Čimprej se to stori, tem bolje.

Hočemo da verujemo da ovaj sporazum nacionalnih organizacija označuje početak preporoda Beogradskog univerziteta.

Naproseni smo, da objavimo:

SPOMENICA DRUŠTVA MEDICINECV V LJUBLJANI

V istem času, ko vsa naša javnost manifestira zahtevo po zgraditvi osrednjega slovenskega zdravstvenega zavoda v Ljubljani in neposredno tudi popolne medicinske fakultete, v istem času, ko se borimo proti § 51. zakona o univerzah, je zadel medicinec, v prvi vrsti pa našo univerzo, nov še hujski udarec, ki postavlja našo medicinsko fakulteto v resno nevarnost postopne likvidacije.

Vlada nas je presenetila z novo medicinsko uredbo, ki stavlja medicincem, kar se tiče izpitov, pogoje, ki nam jih je nemogoče sprejeti. Nova medicinska uredba določa za Ljubljano štiri semestre in gre tako gladko preko naših potreb in zahtev, in ne samo to, uredba predpisuje nov nemogoč izpitni red. Čepomislmo, da je n. pr. doslej pet semestrov komaj zadoščalo zelo marljivemu in dobro situiranemu slušatelju, da je položil v šestih rednih izpitnih terminih šest predpisanih izpitov (in sicer vsak izpit zase), spričo ogromne študijske tvarine, številnih predavanj in zamudnega praktičnega dela, si lahko vsakdo, ki le nekoliko pozna medicinski študij, predstavlja, kaj pomeni uvedba nove uredbe. Kajti nova uredba omejuje samo študijski čas za en semester, ne omenjuje pa niti snovi, niti predavanj, temveč nam predpisuje še celo več novih predmetov. Poleg tega preti medicincem nevarnost, da ga neuspeh pri polaganju izpitov pripravi ob dva semestra. Iz tega sledi, da je uredba za nas ljubljanske medicinece nesprejemljiva, ker je prav v tej točki izrazito asocijalna, s tem da revnemu medicincu študij sploh onemogoča. Naš medicinec je pretežno siromašen in se mora poleg študija boriti za svoje najnujnejše vitalne potrebe in mu je zaradi tega nemogoče, da bi se utegnil pripraviti v tako kratkem času kar za cele skupine izpitov. Zatorej obeta nova uredba le padec znanstvenega in strokovnega nivoja naše fakultete in zapira našemu študentu pot do medicinskega študija.

Medicinci najodločneje odklanjamo novo medicinsko uredbo, ker nam ruši vse naše napore in prizadevanja za popolno ljubljansko medicino. Izjavljamo, da ne bomo nikdar odstopili od naših zahtev, kajti te so v interesu kulture in znanosti ter so živa potreba našega ljudstva. Pozivamo vse študente, profesorje naše univerze in sploh vso javnost, da s skupno energično akcijo preprečimo uvedbo te nemogoče uredbe.

Društvo medicinecv v Ljubljani.

**V ostalem
pa smatramo,
da je korupcija
treba uničiti**

ZELL AM SEE — BREZ NAŠIH!

Naši akademiki so se prav marljivo pripravljali za svetovno akademsko prvenstvo v Zell am See. Predpriprave so bile v rokah odbora J. A. S. O., ki se je svoje naloge lotil z največjo resnostjo i glede tehnične plati i glede priprave materialnih sredstev. Medtem, ko je svojo prvo nalogo kar najbolj zadovoljivo rešil, v svojih prošnjah in intervencijah pri ministru za telesno vzgojo ni popolnoma uspel. Prišli so glasovi, da je minister odobril 30.000 Din, sedaj je še vedno podpora 5000 Din, vsekakor pa ta podpora ni zadostna in končno ni niti denar še tu... Kratkoterminalno — z našo udeležbo v Zell am See ne bo nič! Definitivna odpoved je že odposlana in blamaža je tu.

Pretekli teden so se vršile na Rožci izbirne tekme v alpski kombinaciji. Tekem so se udeležili Voller in Skoberne (JASO) ter Dolenc in Šorli (ASK). Vsi so teden dni trenirali pod vodstvom grškega akademika Huberja. Rezultati so bili sledeči: Prvi dan (smuk): 1. Voller, 2. Dolenc, 3. Skoberne. Pri slalomu je bil vrstni red isti.

Drugi dan (smuk in slalom): 1. Voller, 2. Skoberne, 3. Dolenc. Najboljši čas v eni progi slaloma je imel Skoberne, ki je bil po mnenju trenerja Huberja v treningu enakovreden Vollerju. Glavna stebra naše ekipe bi bila Heim, Hubert in Novak Joža — oba sta baš nastopila v Ga-Pa, kjer se je Heim prav častno odrezal. Njegovo 15. mesto je tem večji uspeh, če upoštevamo, da je bila konkurenca hujska kakor lani na olimpiadi. V Zell am See bi bil resen kandidat za prvo mesto.

Toda, kakor smo že omenili, je bila udeležba odpovedana iz običajnega razloga, onega razloga, ki pri nas ubija vsako akcijo in vsako stremljenje — pomanjkanje denarja, oziroma pomanjkanje pravega razumevanja na merodajnih mestih.

Poravnajte naročnino!

Ček. račun 17.120

JAVNA PRIREDITEV AKADEMSKE AKCIJE

Akadska Akcija za izpopolnitev univerze je priredila 26. januarja javno predavanje o potrebah naše univerze. Ob otvoritvi je predsednik pozdravil zastopnika bana in zastopnika župana, predsednika ZKD g. prof. Jerana, rudarskega glavarja g. inž. Močnika, primarija dr. Matka ter vse navzoče goste in akademike. Zborovanje sta pozdravila tudi rektor g. prof. Samec in zastopnik dekana teh. fakultete g. profesor Pehani.

Prvi referat je imel g. banski svetnik inž. Bevc, ki je podal historijat dela za zgradbo poslopja tehniške fakultete v Aškerčevi ulici. Nato so govorili o potrebah tehniške fakultete: za kemični institut g. prof. Rebek in stud. chem. Škapin, za rudarski institut g. profesor Pehani in stud. mont. Štular, za hitrotehniški laboratorij g. prof. Žnidaršič.

Za popolno medicinsko fakulteto je govoril primarij dr. Matko. Ob zaključku je podal emeh. Muba »nekaj splošnih opomb o vseh treh univerzah«.

Prireditve nas ni zadovoljila. Tema prireditve — potrebe Univerze kralja Aleksandra — bi zaslužila boljše organizacije in več obiska.

OSNIVANJE »STUDENTSKOG NACIONALNOG BLOKA« U BEOGRADU

Beogradske »Studentske novine« od 28. januara donose sledeću vest:

»Juče, na dan Svetog Save, u Beogradu je osnovan Studentski nacionalni blok, kao protivteža marksističnom Akcionom odboru studentskih stručnih udruženja. Blok će se baviti svim studentskim pitanjima.

Dosada su Bloku pristupili sledeći članovi: Akademski klub Narodne odbrane, Udruženje jugos. studenata za svetski mir i Društvo naroda, Studentsko kulturno-prosvetno udruženje Sveti Sava, Studentski radni klub, Udruženje nacionalnih akademika Vrbaske banovine, grupa oko Studentskih novina.

Jedna od prvih akcija ovog Bloka jeste stvaranje menze nacionalnih studenata.

Dugo, godinama smo čekali na ovo delo. Godinama smo čekali da naši beogradski drugovi zaborave svoje lične razmirice pa da se sete dužnosti koje imaju kao građani prestoničkog univerziteta. Mi se nadamo i želimo iz sveg srca da ova organizacija bude trajnija i jača od prijateljev sličnih pokušaja. Nekam nam naši prijatelji u Beogradu ne zamere što izražavamo ove ponešto skeptične želje. Nacionalni studenti svih ostalih naših univerziteta imali su dosada isušive gorkih razočaranja sa beogradskim studentima a da bi se namah mogli predati optimizmu. Ali, to nas ne sprečava da ovom složnom radu — koji će koristiti i nama u Ljubljani i u Zagrebu — ne poželimo potpun uspeh.

Jugoslaviji: nego nas duboko raduje ona fanatična ljubav prema našoj zemlji koji izbija iz svakog retka. Da, nama je potreban fanatizam ljubavi i požrtvovanja. Komunisti urlaju i besne kao manijaci, oni bi celu tu našu napačenu tekovinu najradije zubima razneli u komade. U pustinji naših beskrvnih velikih nacionalnih listova koji, kao što je poznato, pregolelim oduševljenjem ispunjuju svoje dužnosti. »Vihore« je svež izvor i mi jedino žalimo što nije političko nezavisan list. Ali, to nas ni najmanje ne smeta da se ne poradujemo njegovoj pojavi. Želimo mu da sačuva to svoje oduševljenje do kraja.

ALEKSANDER SERGIJEVIČ PUŠKIN (1799—1837)

Ob prelazu romantizma v realizem je nenadoma zasijalo na horizontu ruske književnosti sonce, ki je s svojo močjo zatemnilo vse, kar je bilo krog njega, pojavil se je nov, močan, genijalen človek, ustvaritelj nove ruske književnosti, javil se je — A. S. Puškin. Puškin je genij, a genij je vedno nepričakovan in vedno nadzemski, nadčloveški.

Kot svojevrsten lirik najpopolnejšega jezika in dovršenih form, ima Puškin v ruski literaturi najvidnejše mesto in zavirljivo mesto v svetovni književnosti. Puškinove zasluge za rusko književnost so ogromne; on je rusko literaturo preobrazil, utemeljil prav za prav in njegov vpliv se na najrazličnejše načine

občuti še dandanes v literaturah vseh kulturnih narodov. Od prvih del ruske književnosti do današnje dobe ni bilo pesnika in pisatelja, ki bi v tako veliki meri tako silno vplival na razvoj in porast književnega življenja; lahko bi trdili, da je Puškin prvi izvirni in samostojni pesnik, s katerim se stvarno začne prava ruska književnost. Do njegovega časa so proizvedli ruske literature dobivali — hoté ali nehoté — nekako pobudo iz književnosti zapadne Evrope, bili so v zvezi s kakršnimkoli literarnim, umetnostnim ali društvenim pojavom na zapadu; čim pa se je Puškinova delavnost pojavila med književnimi krogi, zapazimo v njej črte, ki niso zaznavne v zapadnih literarnih vzorih. Od Puškinove dobe dalje ima ruska literatura povsem samostojen zvok in opazovalec z zapada je mogel jasno videti, da se je v Puškinovih delih pojavilo nekaj povsem novega, posebnega, zrelega, globokega, kar je vzbudilo končno po vsej Evropi živ interes za rusko knjigo. Puškin je bil na tem potu prvi in mogoče edini. Z njimi je nastala epoha samostojnega narodnega ustvarjanja.

Velik odmev je našlo Puškinovo literarno udejstvovanje v vsem kulturnem svetu, posebno pa še med slovanskimi narodi.

Puškin se je pojavil v ruski književnosti v dobi, ko se je šele začel kulturni in politični preporod zapadnih in južnih Slovanov. Samo poljska književnost,

ki je že bila nekako razvita, ima že v tej dobi svojega velikega mojstra Mickiewicza. Čehi so se še borili za pravo svojega jezika v poeziji in znanosti; po smrti slavista Dobrovškega so s strahom gledali v bodočnost, misleč, da je nemški politični in kulturni jarem že tako silno zamoril češko narodnost, da si bo jedva, jedva zopet opomogla. Med južnimi Slovani so bile prilike v tem času še slabše. Pri Srbih se je takrat še vedno vodila borba za svobodo, v književnosti se je edini večjih pojavil Vuk, Bolgari in Hrvatje so bili še v povsem embrionalnih početkih, med Slovence je v tistem času zasijal Prešeren.

Slovani so se šele v Puškinovem času začeli buditi. Rusko ljudstvo je tedaj že prebrodilo ono težko fazo, v kateri so životarili Slovani. Zato tudi niso bila vsa Puškinova dela docela razumljiva Nerusom, pri katerih se je politično, društveno in književno življenje šele dobro začinjalo. Zaradi tega so v tisti dobi tudi prevajali le lažja in manjša Puškinova dela, posebno pa tista, v katerih se je dalo slutiti odtiske narodne poezije.

V zadnjem desetletju svojega literarnega udejstvovanja, se je Puškin vse bolj posvetil prozi. Ustvaril je rusko pripovedko, kakor tudi historično pesem in historično dramo.

Puškin je bil tvorec vedno nečesa novega in večnega na vseh poljih, na katerih se je udeležil njegov genij. On je

ustvaritelj nove ruske književnosti, ki je — izgleda — vsa pripadala njemu; on ni niti do danes zastarel in vedno znova so nam svetla in sveta njegova visoka, blagorodna, bogata čustvovanja. — Puškinova epoha je bila bogata na talentih, toda samo njegov genij, ki zasenčuje vse, nam ne da, da bi mogli i druge videti in ceniti.

Puškinova doba je doba bohotnega cvetenja ruske poezije, ki ji je Puškin sam dal svojevrsten »pečat poslanstva svojega, svoj red in potrdilo za ta svet.«

»ONIMA KOJI DOLAZE«

Još jednom najlepše molimo sve one koji su knjigu primili a ne misle je zadržati, da nam je odmah vrate. Imamo svega još 5 (pet) primeraka na raspoložnju a novi interesenti se javljaju svakog dana.

I na ovome mestu želimo da izrazimo svoju duboku blagodarnost gospodinu Ing. K. L. iz T., Savska banovina, koji nam je, odajući priznanje delovanju Studentske radne čete, izvoleo poslati prilog od tisuću dinara.

Uredništvo.

**Priložite
Sokolskoj župi Mostar
u fond
Sokolske Petrove Petoljetke
da uredi 90 voda
u bezvodnim selima**

Naša anketa

S predzadajo številko smo svojim naročnikom razposlali vprašalno pole, ki so imele namen poglobiti kontakt med listom in njegovimi čitatelji. Naša globoka želja je, da se odnos čitatelja napram »Naši misli« ne omeji samo na plačanje naročnine, ampak da se vsak čitatelj čuti sodelavca pri skupnem delu za dobrobit naše države in naroda. »Naša misel« je torej samo središče, v katerega se stekajo vse želje dobro želečih in nesebičnih delavcev, ona je zvočnih navideh verige, ki je danes potegnjena od Jesenic do Skoplja in od Subotice do Kotora.

Na tem mestu se zahvaljujemo vsem onim, ki so naša vprašanja tako razumeli, ter na nje odgovorili. Veselimo se naš zanimanja, ki so ga pokazali naši prijatelji za procvet »Naše misli«, veselimo se tem bolj, ker smo med odgovori našli tudi imena, ki jih nismo imeli v seznamu naročnikov. To nam kaže, da krog prijateljev »Naše misli« ni omejen samo na kader naročnikov, temveč, da seže daleč preko njega. To nam je najboljši dokaz, da smo na pravem potu.

Celokupni vtis, ki smo ga dobili ob pregledovanju došlih odgovorov je bil tako pozitiven, da smo postali skoraj ponosni na svoje delo. Mnogi, zelo mnogi, so izkoristili vsak prostorček na vprašalni poli, da nam izrečejo navdušene besede priznanja. Čeprav mislimo, da tega nismo zaslužili, priznavamo, da so nam take besede ljubše od vsakega drugega priznanja, ker vemo, da prihajajo iz iskrenega srca. Razven tega pa danes vsakdo ve, da naše delo ni lahko — prej težko kot lahko — pa so nam zato take besede dobrodošle, ker nas vzpodbujajo pri delu, ker nam kažejo, da se moremo z zaupanjem osloniti na veliko število somišljenikov.

Prvo vprašanje pole je bilo: »Ali smatrate, da je pravilno stališče izdajateljev, ki trde, da mora »Naša misel« ostati politično nezavisen list? Obrazložite na kratko svoj odgovor!«

Razven dveh izjav, so se vsi odgovori strinjali s stališčem izdajateljev. Značilno je, da skoro v vseh odgovorih poudarja neodvisnost kot prvi in glavni pogoj za popoln uspeh »Naše misli«. Priznavamo, da drugačnega rezultata nismo niti pričakovali, zato nas veseli, da smo o tem vprašanju našli pri svojih prijateljih absolutno soglasje. Objavljamo naslednje štiri odgovore:

»Pravilno! — le politično nezavisna omladina more biti stvariteljica in nositeljica idej. Politika je igra kompromisov, ki ideje nujno ubijajo.« (Dr. V. K., odvetnik, Ljubljana.)

»Kot politično nezavisni, brez kompromisni Jugoslovenci najvestejše izvršujemo prisego, ki smo jo še na toplem grobu dali Velikemu Kralju Mučeniku. Od Oplenca ne desno ne levo, samo naprej, četudi v smrt.« (o. G. D., Vrtnik, Srem.)

»Naše politične razmere so tako nestalne, voditelji tako malo sposobni in resni, da je vsako naslanjanje na kako politično grupo brez pomena in na škodo jugoslovenski misli.« (Dr. S. Š., zdravnik, Mokronog.)

»Da. Jer nijedna partija nije stvorila Jugoslaviju, pa je neće niti spasiti. To će uspeti samo čistom ideološkom vanpartijskom jugoslovenstvu.« (V. U., Zagreb.)

Pri tem vprašanju je izredno zanimivo to, da nas nekaj odgovarjajočih sumniči, da smo pristali »Zboru«, nekaj zopet, da smo pristali »JNS«, a člani stranke g. Hodere (Borbaši) nas smatrajo za svoje pristaje! Boljšega potrdila naši objektivnosti si nismo mogli žele! Še danes in opetovano smo izrekli svoje mnenje o današnjih političnih strankah; tukaj samo ponavljamo, da se naše stališče ni spremenilo in da bomo svoje delo nadaljevali po začrtanih smernicah brez ozira na desno in levo.

Drugo vprašanje se je glasilo: »Ali smatrate, da je ton pisanja »Naše misli« preoster? Ali, nasprotno, preveč blag?«

Ogromna večina je zadovoljna s tonom pisanja »Naše misli«. Često se ponavlja, da je ton »pravilno zadet«. Ne smemo pa prezreti dejstva, da nikomur — brez izjeme — ton ni prester, da pa mnogi smatrajo ton našega pisanja preveč blag. Vendar pa, kakor mnogi teh zadnjih sami ugotavljajo, ni ton pisanja odvisen le od uredništva »Naše misli«, tukaj odločajo tudi drugi faktorji, proti katerim pa je tisk brez moči. Toliko v odgovor vsem onim, ki mislijo, da bi »Naša misel« morala ostreje pisati.

Tretje vprašanje: Ali bi bilo treba univerzitetno rubriko razširiti? Kako?«

Večina je za razširitev te rubrike. Tu je zanimiva razlika med željami akademikov in drugih, ki na to vprašanje tudi pozitivno odgovarjajo. Skoraj vsi akademiki žele, da bi se ta rubrika razdelila na tri dele, ki bi bili posvečeni beograjski, zagrebški in ljubljanski univerzi. Najbolj jih zanima delo poedinih družtev, ideološke borbe, razmerje moči, izboljšanje študijskega sistema in slično. Neakademiki, javni delavci, advokati in inteligenca sploh, pa želi, da bi se malo podrobneje opisali socialno in gmočno stališče našega študenta danes. (Dr. E. M., Gornji grad), »o izgledih za zaposlitev posameznih fakultet«. (Dr. V. K., Ljubljana.) Izgleda, da so akademiki sami do grla siti svoje mizerije, tako siti, da o tem še v svojih listih ne žele čitati. Priznavamo, da smo bili nad tem rezultatom prav za prav presenečeni.

Četrto vprašanje: »Ali mislite, da bi bilo treba poleg univerzitetne in kulturne rubrike uvesti še katero stalno rubriko?«

Tukaj so nam naši prijatelji dali toliko dobrih misli, da nam je žal, da se ne moremo vsakemu posebej zahvaliti za zanimanje, ki ga je pokazal. Samo nekaj jih je bilo, ki so odgovorili s kratkim »ne«. Ostali žele, da se med obstoječe uvedejo še naslednje stalne rubrike: srednješolska, socialno-statistična, zunanje-politična, kulturno-glasbena, po slovanskem svetu, športna, literarna itd.; največ odgovorov pa je zahtevalo, da naj se uvede rubrika posvečena naši vasi in malemu človeku. Na primer: »Manjka snov za našega podeželskega fanta, ki mu je tudi list mnogo »pretežek« in nedostopen, ker je pač po vsebini namenjen samo akademikom in ljudem z absolutirano srednjo šolo.« (B. I., Šafarsko, Ljutomer.)

Na vse te želje odgovarjamo, da jih bomo po možnosti postopoma izpolnjevali. Naj ne pozabijo naši prijatelji, da je tudi od njih samih mnogo odvisno, da bomo mogli izpolniti vse njihove želje. Propagirajte list med svojimi znanci, bodite tudi sami točni v poravnavanju naročnine! Dokler ne bomo imeli sredstev, da redno izhajamo vsaj na šestih straneh, ne bomo tako lahko mogli uresničiti naše skupne želje.

O rubriki, posvečeni naši vasi, smo že sami zelo često mislili in razpravljali na naših sotrudijskih sestankih. Bili smo mnenja, da se mora list najprej zasidirati med akademiki in inteligenco, žele nato pa naj posveti vso pozornost potrebam vasi. Takoj od začetka se nismo hoteli angažirati na več strani, ker smo smatrali, da je potrebno in koristno, da se zaenkrat omejimo samo za določen krog čitatelej. To stališče lahko še danes zagovarjamo, vendar obljublamo, da bomo čim prej poskusili uvesti željeno rubriko — saj je krog »Naše misli« že davno z delom in ne z besedami pokazal, kako razume potrebe naše vasi s tem, da je i idejno i fizično sodeloval v pokretu Radnih čet. V vsakem slučaju pa vemo, da naše delo ne bo popolno, dokler ne bo obsegalo vso omladino — i akademsko, i kmečko, i delavsko.

Peto vprašanje: »Na enem naših sotrudijskih sestankov je padel predlog, da se uvede rubrika, kjer bi mogli naši čitatelji polemizirati z mišljenji, iznesenimi v poedinih naših člankih. Odobravate to?«

Na to vprašanje smo dobili skoraj enako število pozitivnih in negativnih odgovorov. Zato bomo stavili od časa do časa vsem onim, ki ki eventualno hoteli polemizirati, primeren prostor na razpolago.

Šesto vprašanje: »Navedite tri članke iz letošnjih števil (1-7), ki so vam najbolj, odnosno, najmanj ugajali!«

Temu vprašanju se je večina izognila; če pa je kdo nanj odgovarjal, je izrazil misel, da so članki dobri kar po prvi.

Sedmo vprašanje: »Na kak način, mislite, da bi se mogla »Naša misel« še bolj razširiti? Kako ste Vi zvedeli zanjo?«

Prebirajoči odgovore na to vprašanje smo dobili mnogo dobrih idej, ki jih bomo po možnosti vse upoštevali. Med zanimivimi odgovori navajamo misljenje nekoliko naših naročnikov, ki nam svetujejo, da naj pišemo bolj poljudno, da bo »Naša misel« dostopnejša širši masi.

Zadnje vprašanje: »Kaj bi morali še vprašati?«

Mnogi so nam tukaj navedli teme, ki naj bi jih obravnavali; med drugim se zahteva, da obravnavamo vprašanje konkordata (V. M., Ljubljana) in žensko vprašanje.

S tem bi bili povedani rezultati naše ankete. Gotovo nam bodo pripomogli, da bomo »Našo misel« izpopolnili in jo vsaj za korak približali končnemu cilju. In s tem je svoj namen dosegla in se zato zahvaljujemo svojim prijateljem, ki so prav lepo pokazali, da jim je na predek lista pri srcu.

Opomba: Prejeli smo eno vprašalno polo, s katero nas anonimni pisec opozarja na »Radogoj« in nam daje neke tozadnevne informacije. Načelno anonimnih dopisov ne upoštevamo, pripravljeni pa smo zastaviti se za stvar, če nam dotični gospod pod polnim imenom (ali ustmeno) predloži avtentičen material. Nam zadeva do zdaj še ni bila znana.

Dopis iz Splita

pogodio je splitski »Jadranski dnevnik« (broj od 12. januara) posred srca živa. I zaista je nečuveno da neko izvan redova »pokreta« hoče »Slovincima da prikaže« pravo stanje u Splitu. Ali zašto, molim, »Jadranski dnevnik« nije doneo ceo dopis kada je ionako sasvim kratak? Nego je izostavio baš najvažnije stvari i dodao da je tu »komentar izlišan«? Dakako, potpuno razumemo: nezgodno je pred tuđim svetom iznositi ko je kome seo na grbaču i ko se potukao na zboru jedinospasavajućeg »se-ljačkog i radničkog pokreta«.

Neka »Jadranski dnevnik« bude umiren: ne služe »našim unitaristima« za utehu »informacije splitskog dopisnika ljubljanskog lista« — kako on to po-božno želi — nego im za utehu služi pravi položaj u jugoslovenskom i nacionalnom Splitu. A pred slikom tog položaja može »Jadranski dnevnik« turati glavu u pesak kolikogod hoće, neće mu ništa pomoći. Neka to blagoizvoli zapisati za uho.

Split.

Đorđe K.

ELITA

Za svoj ples so tovariši tehniki predpisali »strogo večerno obleko« — to je frak ali smoking. No, lepa demokracija, ki akademski raji tako onemogočuje obisk »svoje« prireditve.

V ZNAMENJU ČASA

V javnih knjižnicah ne smejo izposojati Van de Veldove knjige »Popolni zakon«.

KAKOR KDO MORE

Od strani odbora nekega »reprezentančnega« plesa je bila izražena želja, da bi predsednik »Jadrana« posodil svoj govor, ki ga je imel na »Slovenskem večerju«. Reprezentanca!

KOLEKTIVIZACIJA

Iz raja na zemlji javljajo, da v vseh oblaših kolektivizacija krasno napreduje. Z zadnjim Stalinovim ukazom je bila uzakonjena kolektivna bebavost. Na podlagi tega ukaza morajo vsi bratje v Marxu verjeti, da je Trocki v SSSR osnoval centralo, ki naj bi ustvarila te cilje: 1. zrušenje sovjetske ureditve, 2. ponovno uvedbo kapitalizma, 3. vrnitev oblasti meščanskim slojem; sredstva: 1. gospodarska in politična sabotaža, 2. teroristični akti, 3. pripravljanje vojaških napadov na raj iz inozemstva. Kar se tiče zadnjega, so trockisti vodili pogajanja z Nemčijo in Japonsko.

Tako se glasi ukaz in upamo, da se tovariši pri požiranju tega ukaza ne bodo zadušili.

Duh Balkana

Prinašamo prvi članek iz ciklusa, ki bo v celoti posvečen vprašanju Balkana. Smatramo, da je to vprašanje posebno važno danes, ko se govori o »propadu zapada«, pa naši ljudje navzlic temu še vedno od tod pričakujejo rešitve.

To ni niti krvavi glas z Balkana, niti glas strahote in trepetu, niti poziv v »zbjeg«¹ in klic za pomoč v klanju, maščevanju in požiganju. To je misel. Balkan — ta smodnišnica, ta »nevarni kot« Evrope, nad katerim so stoletja ležali temni oblaki, kjer je vsaka koča dišala po smodniku in kjer bi bilo vedno vse pripravljeno potegniti nož ali puško — je danes mirnejši kot Evropa. Tužno in krvavo balkansko bojišče, požgana sela, odsekane glave po utrdbah in karaulah, razmesarjena trupla po cestah, cerkve v plamenih, to je krvava preteklost balkanska — danes le strašna slika — vendar preteklost, ki je morala biti taka, da je danes Balkan pomirjen in lahko vzor onim, ki so z grozo govorili o balkanskih narodih in ki v njih niso videli drugega, kot divje, barbarške, nekulturne narode.

Danes je prišel čas, da se pomirjeni Balkan pokaže Evropi takšen, kakor so ga vedno pojmovali in želeli njegovi pravi sinovi in oni, ki sodijo objektivno. Zatekati se na zapad in odrekati se Balkanu, to je bolezen, ki še danes zastruplja našo inteligenco. Tajiti svoje balkansko poreklo, da bi se pokazal Evropejca-zapadnjaka, pomeni isto, kakor zanikati svoje pravo bistvo, svojo neusahljivo moč, katero nismo nikdar črpali na zapadu, temveč iz divnih naših balkanskih osnov. Sramovati se barbarstva in divjstva naših pradedov, ki drugačni niso mogli biti in ponasati se z polikanostjo premešetarjenega zapadnjaštva, ni niti malo umno niti častno niti dostojno naše burne, toda velike balkanske preteklosti.

In vendar velik del našega izobraženstva še vedno tako dela. Kolikor bližje so zapadu, toliko bolj se odrekajo Balkanu, ker hočejo na vratih zapada pozabiti, kdo je bil njihov oče in ded, da so nosili krvavo srajco, da so namesto podpisa začrtali križ ali pritiskali palec. Da, to bi bilo sramotno za današnjega človeka!

Balkan, ki je dal zapadu vse, na katerega temeljih je ustvarjena njegova duhovnost, v katero je vzdal v nekaj tisočletjih ogromno svojih prvin, ki je kot predstraža duhovno neusahljivega vzhoda prikazal duha in materijo Evrope, im prvi pričel graditi na tem našem pragu — je imel težko in nesrečno usodo; krvavel je v borbi, da očuva zapad.

V stoletni borbi, v brezmejnem preli-vanju krvi je pokazal Balkan neizčrpno fizično in duhovno moč. Balkanski narodi, dediči preteklosti, so iznesli pred zapad duhovnost, ki je najlepša in najdivnejša v človeku-borcu. To je naša balkanska duhovnost junaštva, humanizma in »čojstva«² — pojma, ki je na zapadu tako redek. Nikdar ni Balkan dvignil roke na zapad, ker je vedno znal spoštovati, kar je vrednega. Mi vemo, da je smešno odreči se zapadu, toda koliko se je pregrešil ta isti zapad proti temu burnemu Balkanu, ki se je pet stoletij napajal z lastno krvjo!

Planinski, gozdni in večni Balkan! Kamenite kmečke bajte, zgrajene na temeljih davnih civilizacij... Tu so gradili narodi vsega sveta, narodi, ki so pred tisočletji izginili in nad katerih davno civilizacijo leži nekoliko plasti drugih.

(Dalje prihodnjič.)

¹ »zbjeg«. Ob napadih Turkov na naše pokrajine je prebivalstvo bežalo v naprej določene taborišča, ki so se običajno nahajala v nepristopnih gorah ali gozdovih; tak kraj se je imenoval »zbjeg«.

² »čojstvo«. Črnogorski izraz, ki označuje duševno plemenitost junakov.